

nem non est Christus comprehensus sub hoc maledicto legis; quin potius de ligno, in quo ipse fuit suspensus, scriptum est: *Benedictum lignum per quod fit justitia*, Sapientiae 14. Tamen, sicut Christus, quamvis non assumpserit carnem peccati, quia assumpsit similitudinem ejus, dicitur interdum ab Apostolo factus pro nobis peccatum, ita quamvis non assumpserit id quod maledictione dignum est in iis qui juste suspenduntur in ligno, dicitur tamen ab Apostolo factus pro nobis maledictum, et hæc est mens Augustini citatis locis. Non omitam ultimo animadvertere, quod Hieronymus supra refert, se fuisse edoctum a quodam Hebræo, posse illum locum Deuteronomii ita legi: *Non permanebit cadaver ejus in ligno, quia contumeliose Deus suspensus est*. Juxta quam lectionem sensus erit, quia Deus contumeliose suspendendus est in ligno, in ejus honorem lege præscriptum sit, ut corpora crucifixorum non maneant in ligno, sed sepulturæ tradantur.

4. *Christus in cruce clavis affixus*. — Dico secundo: Christus Dominus fuit in cruce clavis affixus. Est de fide, expresse enim habetur sæpe in Evangelio. Nam vox *crucifixionis* hoc proprie significat; ea autem utuntur Evangelistæ, et Petrus, Act. 2 et 4: *Quem vos crucifixistis*; et Paul., 1 ad Cor. 1: *Prædicamus Christum, et hunc crucifixum*. Denique, ne possint hæretici improprie interpretari crucifixionem pro suspensione, vel adhæsiōnem in ligno, est evidens locus Joann. 20, ubi dixit Thomas: *Nisi videro in manibus ejus fixuram clavorum, non credam*. Cui postea dixit Christus: *Inser digitum tuum huc, et vide manus meas*. Præterea prædicta erat hæc veritas Zachar., c. 12: *Aspiciens ad me, quem confixerunt*. Quem locum de hoc mysterio exposuit Joann., c. 19, et late tractant expositores ibi; et Euseb., lib. 8 de Demonst., c. 4; August., 1 de Trinit., c. 13, et 20 de Civit., c. 30. Et rursus apud eundem Prophetam, c. 13, dicitur: *Quid sunt plagæ istæ in medio manuum tuarum? Et dicit: His plagatus sum in domo eorum qui diligebant me*. Quæ verba Ecclesia intelligit de plagis Christi, et est satis consentanea expositio, ut recte prosequitur Franciscus Ribera in eum locum. Denique est aperta prophetia Psal. 21: *Foderunt manus meas, et pedes meos*. Nam, licet Hebræi contendant non esse ita legendum, sed, *Sicut leo manus meas, et pedes meos*, supple, laceraverunt; tamen illa lectio nova est, ab inimicis Christi excogitata, ex similitudine quadam littera-

rum; cæterum, Septuaginta interpretes venterunt ut vulgata habet lectio; et Hieronymus, sequens hebraicam veritatem, eodem modo transtulit: *Fixerunt manus meas et pedes meos*, neque unquam meminit alterius lectionis, quod argumento est, ejus tempestate non fuisse confictam. Rursus ex ecclesiastica historia constat hæc veritas. Nam Helena, Constantini mater, simul cum cruce clavos invenit, quibus Christus Dominus crucifixus fuit, ut refert Theodoret., l. 1 Histor. Eccles., c. 18; Nicephor., lib. 8, c. 29; Sozomenus, l. 7, cap. 1; Socrates, lib. 1, cap. 17; Ruffinus, lib. 1, cap. 18; et Ambros., in oration. de obitu Theodosii.

5. Denique ut fundamento contrariæ hæresis respondeamus, primum, non fuit omnino præter consuetudinem Judæorum, eos, quos cruce puniebant, clavis affigere; legimus enim 2 Reg., c. 21, septem filios Saul fuisse crucifixos; nam licet lex non præscriberet talem modum pœnæ, non tamen prohibebat. Deinde (quidquid sit de lege Judæorum) constat tamen Romanos usos esse hoc genere supplicii, de quo multa legi possunt apud Covarruv., lib. 4 Variarum resol., cap. 5. Christus autem non est punitus a Judæis, sed a Romanis; unde multa in illo gesta sunt quæ lege veteri non erant præscripta. Latus enim ejus apertum est, et nisi inventus esset mortuus, crura essent illi confrica. Et ex his etiam colligi potest ratio ob quam Christus est hoc supplicio affectus. Nam ex parte Gentilium, fuit eorum consuetudo; ex parte Judæorum, odium in Christum; ex parte vero Christi fuit voluntas sustinendi maximum dolorem, qui in his clavorum vulneribus sentitur, ut in superioribus explicatum est.

6. *Dubium*. — *Responsio*. — Duo vero supersunt hic explicanda. Primum est, an Christus fuerit cruci affixus in terra vel in aere, id est, utrum priusquam erecta fuerit crux, et defossa in terram, Christus in ea fuerit affixus; an vero, e contrario, prius fuerit erecta, deinde Christus in ea sit appensus. Quidam dicunt factum esse priori modo, et referunt, in locis sanctis demonstrari nunc locum crucifixionis, distantem a loco in quo crux infixæ est terræ per aliquot passus. Et videtur hic modus esse facilior, tum ad crucifigendum Christum; tum ad amplius eum torquendum. Unde multi meditantur vehementer fuisse extensum corpus Christi, ut manus et pedes ejus foramina in cruce facta possent attingere. Quo sensu exponunt Hie-

ron., August. et Euthym., illud Ps. 21: *Dinumeraverunt omnia ossa mea*; et illud: *Dispersione sunt omnia ossa mea*, id est quasi ex locis suis evulsa, atque ita distenta, ut dinumerari possent; hoc autem non poterat tam facile fieri in aere, sicut jacente cruce super terram. Alii nihilominus dicunt prius fuisse crucem erectam, et postea elevatum Christum, ut in ea crucifigeretur. Et hoc docet Bonaventura, in lib. Meditat. vitæ Christi, c. 78; et Ludolphus, 2 p. Vitæ Christi, c. 73; et lib. Revelat. S. Brigittæ, c. 10, ubi etiam scribitur, postquam altera manus confixa fuit cruci, fune attractam esse alteram, donec pertingeret ad foramen in alia crucis parte factum. Et huic sententiæ videntur favere Sancti, qui de crucifixione Christi per modum ascensus loquuntur, ut Ambros., lib. 10 in Lucam, cap. *Qualis Christus crucem ascenderit*, quod sic incipit: *Refert igitur sic considerare qualis ascendat*, etc.; et Cyprianus, serm. de Passione Dom.: *Ascendisti, Domine, palmam, quia illud crucis tuæ lignum portendebat triumphum de diabolo*; et Greg., Cant. 7, ita explicat illud: *Ascendam in palmam, et apprehendam fructus ejus: Quia in cruce suspensus fructum vite apprehendit*, juxta illud Gen. 49: *Ad prædam, fili mi, ascendisti*. Sed hæc facile possunt ad utrumque dicendi modum accommodari, et ideo utrumque potest quilibet pie meditari, nam quomodo re ipsa factum sit, incertum est.

7. *Dubium secundum*. — *Quot clavis cruci Christus affixus*. — Secundo quæri potest, quot clavis fuerit Christus affixus. Nam cum certum sit non fuisse pauciores tribus, nec plures quatuor, non satis constat an fuerint tres vel quatuor. Multi enim censent fuisse tantum tres, quod sentiunt Bonav. et Ludolphus Carthusian., locis antea citatis, et nonnulli recentiores, videturque esse communis sensus populi Christiani, et frequens pictura Christi crucifixi. Ratio vero adjungi potest, vel quia hic numerus clavorum sufficit, vel quia majorem cruciatum et dolorem affert, quia si tantum fuerint tres clavi, oportuerit utrumque pedem, alterum superpositum alteri, uno clavo configi, quare necesse fuit hujusmodi clavum longiorem et crassiorem esse, ac proinde magis magisque terebrare pedes. Propter quam rationem videtur in hanc sententiam inclinare Abulens., Parad. 3, c. 10. Eamque nonnulli confirmare nituntur ex citatis historiis de inventionem clavorum; sed nihil ex eis effici potest, quia nihil dicunt de nu-

mero clavorum; et Ambros. et alii tantum duorum mentionem faciunt, quorum alterum in fræno equi, alterum in clypeo Constantini Helena ponendum curavit. Aliorum vero opinio est, eos clavos fuisse quatuor; ita sentit Greg. Turonen., lib. 1 de Gloria martyrum, c. 6, ubi dicit in stipite crucis fuisse tabulam, in qua pedes Christi singulis clavis infixi fuerunt. Et huic sententiæ videtur favere Cyprian., serm. de Pass., dicens: *Clavis sacros pedes terebrantibus*, atque eadem sententia habetur 1 lib. Revelat. S. Brigittæ, c. 10, et illi favent aliquæ antiquæ imagines, in quibus cernitur Christus hoc modo crucifixus. Et potest etiam afferri conjectura, tum quia difficile erat utrumque pedem uno clavo perforari, et præsertim quia erat vehemens periculum ne aliquod os confringeretur, cum tamen certum sit nullum os corporis Christi fuisse confrica. In hac re nihil certi statui posse existimo.

SECTIO IV.

Utrum Christus omnino nudus et spinis coronatus fuerit crucifixus.

1. Explicato mysterio crucifixionis Christi, sequitur ut de circumstantiis ejus dicamus. Incipimus autem ab iis quæ propinquiores videntur Christi corpori; hæc vero tantum duæ sunt, quæ in titulo proposita attinguntur. Circa priorem ergo partem de Christi nuditate, unum videtur certum, scilicet, Christum Dominum fuisse nudatum omnibus vestibus quibus induebatur. Nam Evangelium dicit milites divisisse sibi vestimenta Christi, et super tunicam, quæ interior subucula fuisse existimatur, misisse sortem. In dubium ergo revocatur an nudus omnino fuerit crucifixus, vel aliquod velum ei sit datum, quo verenda tegerentur. Quidam enim hoc posterius sentiunt, ac pie meditantur, quod legitur in dicto lib. Revelat. S. Brigittæ, ubi B. Virgo sic loquens introducit: *Stante filio meo, sicut natus erat, nudo corpore, unus tunc accurrens apportavit sibi velamen, quo ipse exaltans intime velabat verenda sua*. Juxta quæ verba Christus prius tectus fuit quam crucifigeretur, vel in altum elevaretur. Et confirmari potest, quia Christus tantum ea passus est quæ ipse decrevit ac voluit; ergo cum in hac nuditate videatur esse quædam indecentia valde repugnans honestati, verisimile est Christum ita decrevisse passionem suam, ac movisse voluntates eorum qui astabant, ut hujusmodi

nudatam adeo verecundam pati minime contactus sit. Denique propter hanc naturalem honestatem omnes Crucifixi imagines hoc modo depinguntur; ergo verisimile est propter eandem causam effecisse Deum, ut in ipsa re representata eadem honestas servaretur.

2. *Christus omnino nudus cruci affigitur.*— Nihilominus communior sententia Sanctorum Patrum est, Christum omnino nudum, absque alicujus partis velamine, crucem ascendisse. Ita Ambrosius, lib. 10 in Luc., ubi sic inquit: *Refert considerare qualis ascendat, nudum video. Talis ascendit, quales nos auctore Deo natura formavit; qualis in paradiso homo primus habitaverat, talis ad paradysum homo secundus intravit.* Idem significat Athanasius, orat. de Pass. et Cruce Dom., dicens: *Exuebat vestimenta sua; decebat enim cum homines introduceret in paradysum, exuere tunicas, quas Adam accepit, cum e paradiso ejiceretur.* Atque eandem sententiam amplectuntur Bonnav. et Ludolphus, locis citatis. Conjectura etiam adjungi potest, primo, quia Christus, cum alligatus fuit columnæ ut flagellaretur, omnium sententia omnino nudus fuit; ergo non recusavit pro hominibus affici hoc dedecore et dolore, atque tristitia ex hujusmodi pudore orta. Præterea (si ratione humana utamur) non est verisimile hostes ipsos Christi habuisse curam tegendi illum; quis etiam exiis qui astabant, ausus esset illi subvenire, aut hanc benevolentiam in eum ostendere? quinimo, etiam si aliquis, ut B. Virgo, Magdalena et Joannes hoc auderet, non fuisset permissus ab eis, qui omnem injuriam et ignominiam Christo vehementer optabant. Si autem divinæ providentiæ rationem spectemus, nihil absurdi est, quod Christus nuditate sua nostram nuditatem operire voluerit, omniumque temporalium rerum abjectionem perfectam docuerit. Item hoc signo manifestavit, fuisse a Patre relictum voluntati et arbitrio Judæorum. Denique, in hujus rei confirmationem afferri potest, hanc Christi nuditatem figuratam esse in Noe, Genes. 9, qui, cum vineam plantasset, inebriatus vino illius, omnino nudatus est. Quod de Christo eleganter explicant Augustinus, 16 de Civit., c. 2, et l. 12 contra Faust., c. 263; et Cyprian., ep. 63; Rupertus, et Eucher, in Gen. In re igitur incerta, hæc sententia posterior probabilior videtur.

3. *Christus spinis coronatus cruci affigitur.*— Circa posteriorem partem prima sententia est, Christum non fuisse crucifixum cum spi-

nea corona, quia quando nudatus est chlamyde coccinea, et propriis iterum indutus vestibus ad portandam crucem, deposuit cætera insignia regia, quamvis ludicra; ergo verisimile est etiam tum ablatam illi fuisse coronam. Ita colligit Euthym., c. 67 in Matt. Sed hæc opinio nullam affert probabilem conjecturam, et ideo probabilior est altera sententia, quæ affirmat Christum ductum esse ad patibulum cum spinea corona, et cum eadem esse cruci affixum. Ita docuit Origenes, tract. 35 in Matt., qui melius quam Euthym. ita colligit ex verbis Matt.: *De chlamyde scriptum est, quoniam denuo spoliaverunt eum chlamydem coccineam; de corona autem spinea nihil tale Evangelistæ scripserunt, propterea quod et nos querere voluerunt exitum rei de corona semel imposita, et nunquam detracta.* Et eandem sententiam indicat Cyprian., serm. de Pass. Dom., ubi Christum in cruce pendentem, sic alloquitur: *Consideravi opera tua, et expavi, clavis sacros pedes terebrantibus, fossisque manibus de vulnerum anxietate non loqueris, de spinis sacrum caput pungentibus non quereris, sed satagis, ut innotescat posteris quare derelictus a Deo videaris, expositus contumeliis, et Judæorum ludibriis.* In eadem sententia est Tertul., l. cont. Judæos, c. 13, ubi de Christo explicans figuram Isaac, inquit: *Isaac cum ligno reseratus est, ariete oblato in vepre cornibus hærente, et Christus suis temporibus lignum humeris suis portavit, inhærens cornibus crucis, corona spinea in capite ejus circumdata.* Confirmari etiam hoc potest ex traditione, quæ habet Christum, cum duceretur ad locum supplicii, portans crucem in via, sudario quodam faciem tersisse, atque in eo effigiem suam impressam reliquisse, et sudarium ipsum sanguine tinctum, qui per faciem fluebat propter spineam coronam. Deinde, si ex parte militum rationem litteralem attendamus, potest reddi probabilis ratio, quare exuerunt eum chlamyde, non vero abstulerunt coronam spineam, quia vestis illa purpurea fortasse erat alicujus valoris, et erat aliena, et fieri potuit ut proprius dominus eam recuperare voluerit. Quæ ratio in corona spinea locum non habet. Rursus auferre coronam esset aliquo modo levare dolorem ejus; in mutatione autem vestium nulla erit diminutio doloris; quin potius poterat esse aliqua accretio; non est ergo eadem ratio de utroque, et ideo non recte dicitur, Evangelistam sub uno aliud comprehendisse, sed melius colligitur, affirmando unum, et tacendo

aliud, indicasse vestem esse sublatam, non autem coronam. Ultimo non omitam advertere, quosdam existimare, necessarium fuisse auferri coronam, ut vestis inconsutilis indui exuive posset. Unde meditantur tempore crucifixionis sublatam esse, et iterum impositam. Quod etiam indicatur in lib. 1 S. Brigittæ, c. 40 et 41. Et aliqui addunt, quando iterum corona imposita est, nova vulnera in capite effecisse. Sed hæc quamvis vera esse possint, et ideo nullum sit periculum ea pie meditando, tamen non habent sufficiens fundamentum ut simpliciter asserantur, quia spinæ non erant adeo oblongæ, et vestis ipsa, quamvis esset inconsutilis, poterat esse superiori parte salis divisa, ita ut commode exui posset; sed de his hactenus.

4. Aliæ circumstantiæ hujus mysterii sunt tempus, locus, et latronum societas, cum quibus crucifixus est Christus, de quibus quoniam D. Thomas tractat in reliquis articulis hujus quæstionis, ideo illos explicando hanc disputationem simul absolvemus.

ARTICULUS IX.

Utrum Christus fuerit convenienti tempore passus¹.

1. *Ad nonum sic proceditur. Videtur quod Christus non fuerit convenienti tempore passus. Passio enim Christi figurabatur per immolationem Agni paschalis, unde et Apostolus dicit, 1 ad Cor. 5: Pascha nostrum immolatus est Christus. Sed Agnus paschalis immolabatur decima quarta die ad vesperam, ut dicitur Exod. 12. Ergo videtur quod Christus tunc debuerit pati, quod patet esse falsum. Nam tunc Pascha cum suis discipulis celebravit (secundum illud Mar. 14: Primo die azymorum, quando Pascha immolabant); sequenti autem die passus fuit.*

2. *Præterea, passio Christi dicitur ejus exaltatio, secundum illud Joann. 3: Oportet exaltari Filium hominis. Ipse autem Christus dicitur sol justitiæ, ut patet Malac. ult. Ergo videtur quod debuerit pati hora sexta, quando sol est in sua maxima exaltatione, cujus contrarium videtur per id quod dicitur Marc. 15: Erat autem hora tertia, et crucifixerunt eum.*

3. *Præterea, sicut sol in hora sexta maxime exaltatur quolibet die, ita in solstitio æstivali maxime exaltatur quolibet anno. Debit ergo*

¹ Infr., art. 10.

magis pati circa tempus solstitii æstivalis, quam circa tempus æquinoctii vernalis.

4. *Præterea, per præsentiam Christi in mundo, mundus illuminabatur, secundum illud Joan. 9: Quamdiu sum in mundo, lux sum mundi; conveniens igitur fuisset humanæ salutis, ut diutius in hoc mundo vixisset, ita quod non pateretur in juvenili ætate, sed magis in senili.*

Sed contra est quod dicitur Joan. 13: Sciens Jesus quia venit hora ejus, ut transeat de hoc mundo ad Patrem. Et Joan. 2 dicit: Nondum venit hora mea. Ubi dicit Augustinus¹: Ubi tantum fecit, quantum sufficere indigebat, venit hora ejus, non necessitatis, sed voluntatis. Convenienti igitur tempore passus est.

Respondeo dicendum, quod (sicut supra dictum est²) passio Christi subjecta erat ejus voluntati. Voluntas autem ejus regebatur divina sapientia, quæ omnia convenienter et suaviter disponit, ut dicitur Sap. 8. Et ideo dicendum est quod convenienti tempore passio Christi celebrata est. Unde Augustinus, in lib. Quæstionum Veteris et Novi Testamenti, dicit: Omnia propriis locis et temporibus gessit Salvator.

Ad primum ergo dicendum quod quidam dicunt, Christum fuisse passum decima quarta luna, quando Judæi Pascha immolabant. Unde et Joann. 18 dicitur: Judæi non introierunt in prætorium Pilati ipso die passionis, ut non contaminarentur, sed ut manducarent Pascha. Ubi Chrysost. dicit³, quod tunc Judæi faciebant pascha; ipse vero ante unam diem celebravit Pascha, reservans suam occisionem sextæ feriæ, quando vetus Pascha fiebat. Cui videtur consonare quod dicit Joan. 13, quod ante diem festum Paschæ, Christus facta Cena pedes discipulorum lavit. Sed contra hoc videtur esse quod dicitur Mat. 26, quod prima die azymorum accesserunt discipuli ad Jesum dicentes: Ubi vis paremus tibi comedere Pascha? Ex quo patet, quod cum primus dies azymorum dicitur decimus quartus dies mensis primi, quando agnus immolatur, et luna plenissima est (ut Hieronymus dicit⁴), constat decima quarta luna Christum cenam fecisse, et decima quinta eum esse passum. Et hoc expressius manifestatur per id quod dicitur Marc. 14: Primo die azymorum, quando Pascha immolabant,

¹ Tract. 8 in Joan., non procul a fin.

² Art. 1 hujus quæst.

³ Hom. 82 in Joann., parum a med., t. 3.

⁴ Super illud Mat. 26: *Prima die azymorum accesserunt, t. 9.*

etc.; Luc. 22: Venit dies azymorum, in quo necesse erat occidi Pascha.

Et ideo quidam dicunt quod Christus die convenienti in decima quarta luna Pascha cum discipulis suis manducavit, demonstrans quod usque ad ultimum diem non erat contrarius legi, ut Chrys. dicit super Mat. 1. Sed Judæi occupati circa procurationem mortis Christi, contra legem celebrationem Paschæ in crastinum distulerunt. Et propter hoc de his dicitur quod in die passionis Christi noluerunt intrare prætorium, ut non contaminarentur, sed ut manducarent Pascha.

Sed nec istud videtur esse consonum verbis Marci dicentis: Primo die azymorum quando Pascha immolabant. Simul ergo Christus et Judæi vetus Pascha celebraverunt. Et sicut Beda dicit, super Mar. 2, licet Christus, qui est Pascha nostrum, sit crucifixus sequenti die, hoc est decima quinta luna, at tamen nocte qua agnus immolabatur, corporis sanguinisque sui discipulis tradens mysteria celebranda, et a Judæis tentus ac ligatus, ipsius immolationis, hoc est passionis suæ sacravit exordium. Cum autem dicitur Joann. 13: Ante diem festum Paschæ, intelligitur hoc fuisse decima quarta luna, quod tunc evenit quinta feria, nam luna existente decima quinta erat dies solemnissimus Paschæ apud Judæos. Et sic eundem diem, quem Joannes nominat ante diem festum Paschæ, propter distinctionem naturalem dierum, Matthæus nominat primum diem azymorum; quia secundum ritum Judaicæ festivitatis, solemnitas incipiebat a vespera præcedentis diei. Quod autem dicitur, eos comesturos esse Pascha in decima quinta luna, intelligendum est, quod ibi Pascha non dicitur agnus paschalis (qui immolatus fuerat decima quarta luna), sed dicitur cibus paschalis, id est, azymi panes, quos oportebat comedi a mundis. Unde Chrysostomus ibidem 3 aliam expositionem ponit, quod Pascha potest accipi pro toto festo Judæorum, quod septem diebus agebatur.

Ad secundum dicendum quod, sicut Augustinus dicit in lib. de Consensu Evangelistarum 4, hora erat quasi sexta cum traditus est Dominus crucifigendus a Pilato, ut Joannes dicit. Non enim erat plene sexta, sed quasi sexta, id est, peracta quinta, et aliquid etiam

1 Hom. 83 in Mat., paulo a princ., t. 2.

2 Beda, in c. Mar. 14, in c. 43, secundum Bedæ ordinem, t. 2.

3 Hom. 86 in Joann., a medio, t. 3.

4 Lib. 3, c. 13, non procul a princ., t. 4.

de sexta esse cæperat, donec completa sexta, Christo pendente in cruce, tenebræ fierent. Intelligitur autem fuisse hora tertia, cum clamaverunt Judæi ut Dominus crucifigeretur, et veracissime demonstratur tunc eos crucifixisse quando clamaverunt. Ergo ne quisquam cogitationem tanti criminis æversus a Judæis in milites converteret: Erat, inquit, hora tertia, et crucifixerunt eum, ut illi eum potius crucifixisse inveniantur, qui hora tertia, ut crucifigeretur, clamaverunt. Quamquam non desunt qui per parasceve, quam Joannes commemorat, dicens: Erat parasceve hora quasi sexta, horam diei tertiam velint intelligi. Parasceve quippe interpretatur præparatio; verum autem Pascha, quod in passione Domini celebratur, incepit præparari ab hora noctis nona, quando, scilicet, omnes principes Sacerdotum dixerunt: Reus est mortis. Ab illa ergo noctis hora, usque ad Christi crucifixionem, occurrit hora parasceves sexta, secundum Joann., et hora diei tertia, secundum Marc. Quidam tamen dicunt, quod hæc diversitas ex peccato scriptoris apud Græcos contingit; nam figuræ, quibus tria et sex representantur, satis sunt propinque apud eos.

Ad tertium dicendum quod, sicut dicitur in lib. de Quæstionibus Veteris et Novi Testamenti 1, tunc voluit Dominus passione sua mundum redimere et reformare, quando eum creaverat, id est, in æquinoctio. Et tunc dies super noctem increscit, quia per passionem Salvatoris a tenebris ad lucem perducimur. Et quia perfecta illuminatio erit in secundo adventu Christi, ideo tempus secundi adventus æstati comparatur, Mat. 24, ubi dicitur: Cum ramus ejus jam tener fuerit, et folia nata, scitis quia prope est æstas; ita et vos cum videritis hæc omnia, scitote quia prope est, et in januis; et tunc etiam erit maxima Christi exaltatio.

Ad quartum dicendum, quod Christus in juvenili ætate pati voluit, propter tria. Primo quidem, ut ex hoc magis suam dilectionem commendaret, quod vitam suam pro nobis dedit, quando erat in perfectissimo statu. Secundo, quia non conveniebat ut in eo appareret nature diminutio, sicut nec morbus, ut supra dictum est 2. Tertio, ut in juvenili ætate moriens et resurgens, futuram insurgentium qualitatem in seipso præmonstraret. Unde dicitur Ephes. 4: Donec occurramus omnes in unitatem fidei,

1 Quæst. 55, in prin., t. 4, inter opera Augustini.

2 Q. 14, a. 4.

et agnitionis Filii Dei in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi.

Materia hujus articuli latissima est, et integram disputationem ac plures quæstiones requirit, et comprehendit non solam crucifixionem, sed totam passionem Christi a principio ejus usque ad finem, et ideo infra commodiori loco, postquam de Christi morte dixerimus, propriam de hac materia disputationem instituemus.

ARTICULUS X:

Utrum Christus fuerit convenienti loco passus 1.

1. Ad decimum sic proceditur. Videtur quod non convenienti loco Christus passus fuerit. Christus enim passus est secundum carnem humanam, quæ quidem concepta fuit ex Virgine, in Nazareth, et nata in Bethlehem. Ergo videtur quod non in Jerusalem, sed in Nazareth vel in Bethlehem pati debuerit.

2. Præterea, veritas debet respondere figuræ. Sed passio Christi figurabatur per sacrificia veteris legis. Sed hujusmodi sacrificia offerebantur in templo. Ergo videtur quod et Christus in templo pati debuerit, et non extra portam civitatis.

3. Præterea, medicina debet morbo respondere. Sed passio Christi fuit medicina contra peccatum Adæ. Adam autem non fuit sepultus in Jerusalem, sed in Hebron; dicitur enim Josue decimo quarto: Nomen Hebron ante vocabatur Cariatarbe; Adam maximus ibi inter Enacim situs est. Ergo videtur quod Christus in Hebron, et non in Jerusalem pati debuerit. Sed contra est quod dicitur Lucæ 13: Non cepit Prophetam perire extra Jerusalem. Sed Christus fuit Propheta. Convenienter ergo passus est in Jerusalem.

Respondeo dicendum quod, sicut dicitur in lib. QQ. Vet. et Nov. Test. 2, omnia propriis locis et temporibus gessit Salvator; quia, sicut omnia tempora sunt in manu ejus, ita etiam omnia loca. Et ideo sicut convenienti tempore Christus passus est, ita etiam convenienti loco.

Ad primum ergo dicendum, quod Christus

1 Sup., q. 35, a. 7, ad 1; et inf., q. 83, a. 3, ad 1; et op. 60, c. 18, col. 2.

2 Aug., in l. Q. ex Nov. Test., q. 55, in prin., t. 4.

convenientissime in Jerusalem passus est. Primo quidem, quia Jerusalem erat locus a Deo electus ad sacrificia sibi offerenda. Quæ quidem figuralia sacrificia figurabant Christi passionem, quod est verum sacrificium, secundum illud Ephes. 5: Trahit semetipsum hostiam et oblationem in odorem suavitatis. Unde Beda dicit in quadam homilia 1, quod, appropinquante hora passionis, Dominus appropinquare voluit loco passionis, scilicet in Jerusalem, quo pervenit ante sex dies Paschæ, sicut agnus paschalis ante sex dies Paschæ, id est, decima luna, secundum præceptum legis, ad locum immolationis ducebatur. Secundo, quia virtus passionis ejus ad totum mundum diffundenda erat, in medio terræ habitabilis pati voluit, id est, in Jerusalem. Unde dicitur Psalm. 73: Deus autem Rex noster, ante sæcula operatus est salutem in medio terræ, id est, in Jerusalem, quæ dicitur esse umbilicus terræ. Tertio, quia hoc maxime conveniebat humilitati ejus; ut, scilicet, sicut turpissimum genus mortis elegit, ita etiam ad ejus humilitatem pertinuit, quod in loco tam celebri confusionem pati non recusavit. Unde Leo Papa dicit in quodam sermone Epiphaniæ 2: Qui servi susceperat formam, Bethlehem prælegit nativitati, Jerusalem passioni. Quarto, ut ostenderet a principibus populi Judæorum exortam esse iniquitatem occidentium ipsum; et ideo in Jerusalem, ubi principes morabantur, voluit pati. Unde dicitur Actuum 4: Convenerunt in ista civitate adversus sanctum puerum tuum Jesum, quem unxisti, Herodes et Pontius Pilatus, cum Gentibus et populis Israel.

Ad secundum dicendum, quod Christus, non in templo aut in civitate, sed extra portam passus est, propter tria. Primo quidem, ut veritas responderet figuræ; nam vitulus et hircus, qui solemnissimo sacrificio, ad expiationem totius multitudinis offerebantur, extra castra comburebantur, ut præcipitur Levit. decimo sexto. Unde dicitur Heb. 13: Quorum animalium infertur sanguis pro peccato in Sancta per Pontificem, horum corpora cremantur extra castra, propter quod et Jesus, ut sanctificaret per suum sanguinem populum, extra portam passus est. Secundo, ut per hoc daret nobis exemplum exeundi a mundana conversatione. Unde ibidem subditur: Exeamus igitur ad eum extra castra, improprium ejus portantes. Tertio, ut Chrysostomus in sermone de Pass.

1 Hom. in Dom. Palmarum, in principio.

2 In serm. 1, ante med.